

PARAMEDİK ADAYLARININ MESLEK ALGILARININ METAFOR ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

 Bahar ERDOĞAN¹ Nisa DEVECİ²

ÖZ

Amaç: Paramedik adaylarının mesleklerine yönelik sahip olduğu zihinsel imgeleri metafor tekniği ile belirleyerek paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin oluşturdukları metaforlar, metaforların ortak özelliklerini gruplandırmak ve bu algıların kavramsal kategorilerini ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem: Nitel araştırma yöntemi kullanılan tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Bu çalışmanın araştırma grubunu bir devlet üniversitesine kayıtlı İAY’de eğitim öğretim süreci devam eden paramedik adayları (n=168) oluşturmaktadır. Çalışma kapsamına sadece bir devlet üniversitesinde eğitim- öğretime devam eden paramedik adaylarının alınmasının nedeni; araştırmacıların veri toplanacak bireylere kolay ulaşılablmesinin sağlanmasıdır. Çalışmanın tek merkezli yürütülmüş olması çalışmanın sınırlılığı olup, ilgili kurumdaki paramedik adaylarının genel durumunun derinlemesine incelenmesini kapsamaktadır. Bu çalışmada da paramedik adaylarının paramedik mesleğine ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla incelenmiştir. Nitel araştırmalarda amaç istatistiksel genelleme yapmak değil, incelenen olgunun derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktır. Çalışmada veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmanın uygulanması için anket uygulama izni ve etik kurul izni alınmıştır. Analizde nitel veri çözümleme tekniklerinden ve SPSS paket programından faydalanılmıştır.

Bulgular: Araştırma verilerine göre en çok üretilen metaforlar süperkahraman, melek ve cankurateandır. En fazla metafora sahip kategori “Mesleki Farkındalık Bilinciyle Paramedik” iken en az metafor bulunduran kategorileri “Problem Çözme-Hızlı Düşünme-Karar Verme Yönüyle Paramedik” kategorisidir. Katılımcılar tarafından üretilen metaforların (n=34) olumlu/ olumsuz/hem olumsuz hem olumlu yönlerinin bulunduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmaya dahil olan paramedik adaylarının çoğunluğunun (%87,5) meslekleriyle ilgili olumlu anlam içeren metafor üretmesi bu çalışma grubundaki öğrencilerin meslek tercihlerinden genel olarak memnun olduklarına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Acil, ilk ve acil yardım, meslek, metafor, paramedik

¹Corresponding Author /Sorumlu Yazar, Öğretim Görevlisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Çekerek Fuat Oktay Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Yozgat, Türkiye, bahar.erdogan@bozok.edu.tr

²Öğrenci, Yozgat Bozok Üniversitesi, Çekerek Fuat Oktay Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, Yozgat, Türkiye, dvcnisa3@gmail.com

EVALUATING THE PROFESSIONAL PERCEPTIONS OF FIRST AID AND EMERGENCY PROGRAM STUDENTS THROUGH METAPHOR ANALYSIS

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to identify the mental images that paramedic candidates have of their profession using metaphor techniques, to group the metaphors they create regarding their profession, to group the common characteristics of these metaphors, and to reveal the conceptual categories of these perceptions.

Material and Method: This is a descriptive study using a qualitative research method. The research group consisted of paramedic candidates (n=168) enrolled in a state university and continuing their education. The reason for including only paramedic candidates studying at a state university was to ensure easy access to the individuals from whom data would be collected. The fact that the study was conducted in a single center is a limitation of the study, and it encompasses an in-depth examination of the general situation of paramedic candidates in the relevant institution. In this study, the perceptions of paramedic candidates regarding the paramedic profession were examined through metaphors. In qualitative research, the aim is not to make statistical generalizations, but to ensure an in-depth understanding of the phenomenon under investigation. Data was collected using a survey method. Permission to conduct the survey and ethical committee approval were obtained for the implementation of the study. Qualitative data analysis techniques and the SPSS software package were used in the analysis.

Results: According to the research data, the most frequently produced metaphors are superhero, angel, and lifeguard. The category with the most metaphors is "Paramedic with Professional Awareness," while the category with the fewest metaphors is "Paramedic with Problem Solving-Quick Thinking-Decision Making Skills." It was determined that the metaphors produced by the participants (n=34) had positive, negative, and both negative and positive aspects.

Conclusion: The fact that the majority of paramedic candidates included in the study (87,5%) produced metaphors with positive connotations related to their profession indicates that the students in this study group are generally satisfied with their career choices.

Keywords: Emergency, first aid and emergency care, profession, metaphor, paramedic

GİRİŞ

Modern sağlık sisteminin vazgeçilmez unsuru ve acil sağlık hizmetlerinin sunumundan sorumlu olan paramedikler, aldıkları profesyonel eğitimi tamamlayarak hastalık, yaralanma, kaza gibi acil durumlarda olayın gerçekleştiği yerde tıbbi araç ve gereçleri amaçlarına uygun kullanarak olay yeri yönetimi sağlayan, ikinci/üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına nakil süreci başlatan, sağlık kuruluşuna ulaşana kadar da tüm tedavi edici ve iyileştirici teknikleri kullanan sağlık profesyonelleridir. Bu doğrultuda paramedikler hastanelerin acil servislerinde ve hastane öncesi süreçte hasta veya yaralı bireye ait bilgileri ve kayıtları sorgulayarak anamnez alan, acil tıbbi bakımı başlatan sağlık çalışanlarıdır (Ekşi, 2016).

Paramedikler, hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin temel bileşenlerinden biridir. En önemli rolleri; olay yerinde hızlı değerlendirme, yaşam kurtarıcı girişimlerin uygulanması ve hastanın güvenli şekilde sağlık kuruluşuna ulaştırılmasıdır. Acil sağlık hizmetlerinin etkinliği yalnızca teknik bilgi ve becerilerle değil, aynı zamanda sağlık profesyonellerinin mesleklerine ilişkin algıları ve mesleki kimlikleri ile de yakından ilişkilidir. Mesleğin doğası gereği hızlı karar verme, ekip çalışması, etkili iletişim ve yüksek sorumluluk gerektirmesi, paramediklerin mesleklerine ilişkin algılarının ve mesleki kimlik gelişimlerinin önemini artırmaktadır.

Meslek algısı, adayların mesleklerine yükledikleri anlamları, mesleki beklentilerini ve mesleğe ilişkin rollerini nasıl değerlendirdiklerini yansıtan önemli bir kavramdır. Paramedik adaylarının meslek algıları, mesleki motivasyonlarını, eğitim süreçlerine katılımlarını ve gelecekteki mesleki performanslarını etkileyebilmektedir. Bu nedenle paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin algılarının belirlemek, eğitim programlarının geliştirilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Metaforlar, doğrudan ifade edilmesi güç olan düşüncelerin zihinsel imgelerle anlaşılmasına katkı sağlayan, soyut kavramların öğrenilmesini kolaylaştıran, dolaylı yoldan öğrenmeye katkı sağlayan bilişsel araçlardır (Lakoff ve Johnson, 1980; Cerit, 2008). Metaforlar, bireylerin soyut kavramları ve deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını ortaya çıkaran etkili bilişsel araçlardır (Gibson ve Zellmer-Bruhn, 2001; Balcı, 1999). Bireylerin belirli bir olguya ilişkin anlamlandırma süreçlerini yansıtır. Gerçek ve yaşantının birey tarafından nasıl yorumlandığını ifade etmek için metaforlar kullanılır (Güven ve Güven, 2009; Rızvanoğlu, 2007; Sargut, 1994). Bilişsel araçlar olan metaforlar karmaşık ve soyut olan kavramların anlaşır hale gelmesini sağlamaktadır. Çok boyutlu, teknik ve disiplinler arası bir yapı olan sağlık sisteminde kullanılan metaforlar önemli bir iletişim ve öğretim işlevi görmektedir. Özellikle hasta bakımı, sağlık hizmetleri, kurumsal yapı ve sağlık eğitimlerinde metafor kullanımı tercih edilmektedir. Sağlık sisteminde “vücut bir makinedir” veya “bakım bir yolculuktur” gibi metaforlar, hastaların sağlık süreçlerini anlamlandırmasına yardımcı olurken, sağlık profesyonellerinin bakım sürecini kolaylaştırmasına katkı sunmaktadır. Son yıllarda eğitim ve sağlık bilimleri alanlarında metafor analizine dayalı çalışmaların sayısı artmış; öğretmenlik, hemşirelik ve hekimlik gibi mesleklere ilişkin algılar metaforlar aracılığıyla incelenmiştir. Bununla birlikte paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin algılarını metaforlar yoluyla inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin algılarının belirlenmesi, mesleki kimlik gelişiminin desteklenmesi, eğitim içeriklerinin gözden geçirilmesi ve adayların mesleğe yönelik

bakış açılarının anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Literatür değerlendirildiğinde paramedik mesleğine ilişkin çalışmaların olduğu görülmüştür. Paramedik mesleğine ilişkin tutumlar, algılar, görüşler (Keklik ve Özgüneş, 2022; Güngör ve Borazan, 2021; Ayla, 2019; Göllüce vd., 2017; Tuygar, 2016; Çelikli, 2016), paramediğin rolleri, sorumlulukları, görev ve işlevine ilişkin çalışmalar (Balcı, 2020; Yıldırım vd., 2014; Ünlüoğlu vd., 2002) mevcut olmasına rağmen paramedik mesleğine ilişkin paramedik adayları tarafından oluşturulan meslek algılarına yönelik metafor çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu durum paramedik adaylarının mesleklerini nasıl anlamlandırdıkları ve mesleğe ilişkin hangi zihinsel imgeleri geliştirdikleri konusunda önemli bir bilgi boşluğu oluşturmaktadır. Paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin metaforik algılarının belirlenmesi, mesleki farkındalıklarının değerlendirilmesine, eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine ve meslek kimliğinin güçlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Paramedik mesleğinde de paramedik adayları diğer meslek gruplarının yaptığı gibi, mesleği kendi bakış açıları ile değerlendirmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda ise kendilerine ders çıkarmaktadırlar. Bu çalışmada,

- 1) Paramedik adaylarının meslekleriyle ilişkili oluşturabileceği zihinsel imgeler/metaforlar nelerdir?
- 2) Oluşacak metaforların ortak özellikleri nelerdir? Oluşacak metaforlar nasıl gruplandırılabilir?
- 3) Bu metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır? Paramedik mesleğine ilişkin algılar hangi temalarda yoğunlaştı? sorularının cevabı aranmıştır.

Metafor kullanılarak paramedik mesleğinin paramedik adayları tarafından nasıl algılandığının anlaşılması, mesleki sorunların fark edilerek daha iyi analiz edilmesine, mesleki farkındalığın artmasına ve mesleğin geliştirilmesi yönünde çalışmaların artmasına katkı sağlayacaktır.

Çalışmada, paramedik adaylarının mesleklerine yönelik sahip olduğu zihinsel imgeleri/algıları metafor tekniği ile belirlemek bu algıların kavramsal kategorilerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

1. MATERYAL VE YÖNTEMLER

1.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi

Nitel araştırma yöntemi kullanılan tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Çalışmada, paramedik adaylarının mesleklerine yönelik sahip olduğu zihinsel imgeleri/algıları metafor tekniği ile belirlemek amaçlanmaktadır.

Çalışmanın hedefi;

- 1) Paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin sahip oldukları metaforları/zihinsel imgeleri belirlemek,
- 2) Paramedik adaylarının sık kullandığı metaforları belirlemek ve
- 3) Üretilen metaforlar ile mesleğe ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri ortaya çıkarmaktır.

Nitel veri toplama aracı olarak metaforlar ile güçlü ve zengin bulgular elde edilebilir (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Fenomenoloji/Olgu bilimi deseni araştırmada nitel araştırma türü olarak kullanılmıştır. Fenomenoloji; kişilerin iç dünyasını ve sahip olduğu bilinç yapılarıyla ilgilenen bir araştırma desendir (Mayring, 2011). Çalışmanın uygulanması için anket uygulama izni ve etik kurul izni alınmıştır. Araştırma ve yayın etiği ilkeleri çalışmanın tüm aşamalarında uygulanmıştır.

1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın araştırma grubunu bir devlet üniversitesine kayıtlı İAY programında eğitim öğretim süreci devam eden paramedik adayları (n=168) oluşturmaktadır. Çalışma kapsamına sadece bir devlet üniversitesinde eğitim-öğretime devam eden paramedik adaylarının alınmasının nedeni; araştırmacıların veri toplanacak bireylere kolay ulaşılabilmesinin sağlanmasıdır. Çalışmanın tek merkezli yürütülmüş olması çalışmanın sınırlılığı olup, ilgili kurumdaki paramedik adaylarının genel durumunun derinlemesine incelenmesini kapsamaktadır. Çalışma gönüllü katılım ile sürdürülmüştür. Çalışma da paramedik adayına ulaşılama ve eksik yanıtlama durumlarında paramedik adayını çalışma grubuna dahil edilmemiştir. Araştırmaya 160 paramedik adayını katılmıştır. 8 paramedik adayını devamsızlık, okulu bırakma, paramedik adayına ulaşılama, eksik yanıtlama, üretilen metaforun nedeninin metaforla uyuşmaması, üretilen metaforun nedeninin açıklanmaması vb. ile çalışma dışı bırakılmıştır.

1.3. Veri Toplama Aracı

Çalışma verileri anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Katılımcıların her birine demografik özellikleri (cinsiyet/devam edilen sınıf/yaş/ mezun olunan lise türü) belirlemek için demografik soru formu ve açık uçlu bir soru yönlendirilmiştir. Kendi meslek algısına yönelik bir metafor oluşturması ve ürettiği metaforun gerekçesini açıklaması beklenmiştir. Katılımcılara “Paramediği bir imgeye/şekle benzetecek olsanız benzeteceğiniz imge/şekil ne olurdu? sorusu sorularak “Paramedik.....’ya benzer/gibidir, çünkü...”cümlelerindeki boşlukları tamamlanmasıyla veriler elde edilmiştir. Cümleyi “Paramedik” kavramı ile ilgili düşünceleri doğrultusunda bir tane metafor oluşturarak tamamlamaları söylenmiştir. Genellikle metafor

çalışmalarında kullanılan bu yöntemde “gibi”, “benzer” ifadesi ilgili kavramı başka bir kavrama aktararak benzeştirme oluşturulmak, “çünkü” ifadesi ise bu benzetmenin nedeninin mantık ile temellendirilmesi için kullanılmaktadır.

Çalışmada uygulanacak anket formu hazırlanırken literatür incelenmiş olup zihinsel imgeleri/algıları metafor tekniği kullanarak belirleyen çalışmalardan yararlanılmıştır (Aydın ve Pehlivan, 2010; Döş, 2010; Saban, 2009). Demografik sorularda ise paramedik mesleğine ilişkin çalışmalar gözden geçirilmiştir. Bu çalışma bir devlet üniversitesinde yüz yüze görüşme tekniğiyle gerçekleştirilmiş olup, çalışma için katılımcılardan sözel onay alınmıştır. Paramedik adaylarına yaklaşık 5-10 dakika arasında süre verilerek anketi doldurmaları beklenmiştir.

1.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Toplanan anketler öncelikle kullanılabilirlik açısından değerlendirilmiş olup, üretilen metaforlar nedenleri ile birlikte incelenmiş ve kavramsal kategorilere ayrılmıştır. Veri analizi; nitel veri çözümleme tekniğiyle yapılmış olup metafor belirlenme, sınıflandırılma, metaforları kategorize etme, geçerlilik ve güvenilirliği sağlama ve nicel verilerin analiz edilmesi olarak beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara yönelik geçerli metaforlar belirlenerek sınıflandırılmış olup, ortak özellikleri yönünden kavramsal olarak kategorize edilmiştir. Paramedik adaylarının geliştirdikleri metaforların analizinde takip edilen aşamalar:

- ✓ Kodlama/Adlandırma ve ayıklama/eleme aşaması
- ✓ Metafor imgesi/Zihinsel İmge derleme aşaması
- ✓ Kategori geliştirme/Kategorize etme aşaması
- ✓ Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması
- ✓ Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması şeklindedir.

Kodlama/Adlandırma ve ayıklama/eleme aşamasında, metafor imgesi çizelgesi ile birlikte metaforun açık ve net bir şekilde tanımlanıp tanımlanmadığı incelenmiştir. Paramedik adaylarının yazdığı metaforlar kodlanmıştır (süper kahraman, saat, pusula, anahtar vb.). Bu süreçte paramedik adayına ulaşılama, eksik yanıtlama, üretilen metaforun nedeninin metaforla uyuşmaması, üretilen metaforun nedeninin açıklanmaması gibi nedenlerle 8 paramedik aday çalışmaya dışı bırakılmıştır.

Metafor imgesi derleme aşamasında, çalışmada 160 paramedik aday toplamda geçerli 34 adet metafor oluşturmuştur. Yorumların geçerliliği sağlama amacıyla metaforları temsil yeteneğine göre çizelge oluşturulmuştur. Her bir paramedik aday “K” kısaltması kullanılarak numaralandırılmıştır. Örneğin K9 kısaltması çalışmaya katılan dokuzuncu paramedik adayını ifade etmektedir.

Kategori geliştirme/kategorize etme aşamasında paramedik adayları tarafından oluşturulan metafor imgeleri paramedik mesleğine ilişkin benzer özellikler dikkate alınarak gruplandırılmıştır. 160 paramedik adayı tarafından oluşturulan 34 adet geçerli metafor, 7 ayrı kavramsal kategoriyi oluşturmuştur. Oluşturulan metaforlar ile paramedik adaylarının meslek algıları olumlu/ olumsuz/ hem olumsuz hem olumlu şeklinde ilişkilendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda tanı ve tedavi yönü ile paramedik, liderlik yönü ile paramedik, zaman yönetimi yönü ile paramedik, koordine etme yönü ile paramedik, ekip çalışması yönü ile paramedik, problem çözme-hızlı düşünme-karar verme yönüyle paramedik, mesleki farkındalık bilinciyle paramedik toplam 7 ayrı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

Geçerlilik ve güvenirlik sağlama aşamasında, metafor ile kategoriler arasındaki uyum nitel araştırma alanında yetkin iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar tarafından tutarlılık incelemesi yaptırılmıştır. Uzmanların kavramsal kategorileri metaforlar ile eşleştirmişlerdir. Eşleştirme sonrası görüşler, görüşlerde birlik ve ayrılık yönünden değerlendirilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenirlikte Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen güvenirlik formülüne başvurulmuştur. Kullanılan formül $[Uzlaşma\ yüzdesi(P)] = [Görüş\ Birliği\ (Na)] \div [[Görüş\ Birliği(Na)] + [Görüş\ Ayrılığı(Nd)]] \times 100$ 'dür (Miles ve Huberman, 1994). Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen uyum yüzdesi yaklaşımında %80 ve üzeri değerlerin kabul edilebilir, %90 ve üzeri değerlerin ise yüksek düzeyde güvenirlik olarak değerlendirildiği belirtilmiştir. Çalışmada araştırmacının değerlendirmeleri ve uzmanların eşleştirmeleri arasındaki uyumun %93 olduğu tespit edilmiştir. Değerin 90 üzerinde olması güvenirliğin sağlanması olarak kabul edilmiştir. Sonraki aşamayı verilerin bilgisayar ortamına aktarımının sağlanması süreci oluşturmuştur. Bu süreçte eğitim ve öğrenimi devam eden paramedik adaylarının oluşturdukları 34 zihinsel imge ve 7 kategoriye ait bütün veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. 34 zihinsel imge ve 7 kategoriyi temsil eden metafor sayısı (n), paramedik aday sayısı (f) ile gösterilmiş olup, yüzdeleri hesaplanmıştır.

Oluşturulan kavramsal kategoriler tanı ve tedavi yönü ile paramedik, liderlik yönü ile paramedik, zaman yönetimi yönü ile paramedik, koordine etme yönü ile paramedik, ekip çalışması yönü ile paramedik, problem çözme-hızlı düşünme-karar verme yönüyle paramedik, mesleki farkındalık bilinciyle paramedik şeklindedir. Oluşturulan metaforlar ayrıca olumlu/ olumsuz/ hem olumsuz hem olumlu şeklinde de sınıflandırılmıştır.

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde en fazla metafora sahip kategori mesleki farkındalık bilinciyle paramedik ve en az metafor bulunduran kategori problem çözme-hızlı

düşünme-karar verme yönüyle paramedik şeklindedir. Analizde SPSS paket programından da faydalanılmıştır.

1.5. Etik Hususlar

Çalışma için Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan etik izin (Tarih: 14.05.2025, Karar No: 25/17) alınmıştır.

2. BULGULAR

Çalışmaya katılan paramedik adaylarının demografik özellikleri, paramedik mesleğine ilişkin oluşturduğu metaforlar ve metaforların yer aldığı kavramsal kategorilere ait bulgular başlıklar şeklinde gösterilmiştir. Araştırmada 160 paramedik adayından alınan yanıtlar metafor olarak kabul görmüştür. Tablo 1'de paramedik adaylarının demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 1. Paramedik Adaylarının Demografik Özellikleri (N:160)

	Sayı	Yüzde
Yaş	n	%
17-18 Yaş	25	%15,6
19-20 Yaş	83	%51,9
21-22 Yaş	42	%26,3
23 Yaş ve üzeri	10	%6,3
Cinsiyet		
Kadın	120	%75
Erkek	40	%25
Mezun Olunan Lise		
Anadolu Lisesi	111	%69,4
Fen Lisesi	2	%1,3
Sağlık Meslek Lisesi	36	%22,5
Meslek Lisesi	11	%6,9
Devam Edilen Sınıf		
1.Sınıf	91	%56,9
2.Sınıf	69	%43,1

Çalışmada paramedik adaylarına ilişkin devam edilen sınıf/yaş/ mezun olunan lise/ cinsiyet gibi demografik özellikler Tablo 1'de incelendiğinde; çalışmaya katılanların %15,6'sının

17-18 yaş, %51,9'unun 19-20 yaş, %26,3'ünün 21-22 yaş, %6,3'ünde 23 yaş üzeri olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan paramedik adaylarının %75'i kadın, %25'i erkektir. Çalışmaya katılan paramedik adaylarının %56,9'u birinci sınıfa devam ederken, %43,1'i ikinci sınıftır. Çalışmada yer alan paramedik adaylarının %69,4'ü Anadolu Lisesi mezunu, %22,5'i Sağlık Meslek Lisesi mezunu, %6,9'u Meslek Lisesi mezunu ve %1,3'ü Fen Lisesi mezunudur.

Tablo 2'de paramedik adaylarının paramedik mesleğine ilişkin ürettikleri metaforlar yer almaktadır.

Tablo 2. Paramedik Adaylarının “Paramedik” Mesleğine İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metaforlar	Metaforu Tekrar Eden Kişi Sayısı	Metaforu Olumlu Anlamda Kullanan Kişi Sayısı	Metaforu Olumsuz Anlamda Kullanan Kişi Sayısı	Metaforu Hem Olumlu Hem Olumsuz Anlamda Kullanan Kişi Sayısı	Paramedik adaylarının ürettikleri metaforların sebeplerine ilişkin ifade örnekleri
Can Kurtaran	11	10	1	-	“Paramedikler can kurtaran gibidir, çünkü hastaya ilk müdahaleyi eder.” (K14) (Olumlu) “Paramedikler can kurtaran gibidir, çünkü can kurtarmak yorucudur.” (K79) (Olumsuz)
İlaç/Hap	4	4	-	-	“Paramedikler ilaç/hap gibidir, çünkü iyileştirir.” (K6) (Olumlu)
Savaşçı	4	2	-	2	“Paramedikler savaşçı gibidir, çünkü ekip olarak planlı ve koordine bir şekilde çalışır.” (K112) (Olumlu) “Paramedikler savaşçı gibidir, çünkü zorluklar içerisinde hayat verme, yaşama döndürme savaşı

					verir.” (K155) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Süper kahraman/ kahraman	40	36	2	2	“Paramedikler süperkahraman/kahraman gibidir, çünkü hayat kurtarır.” (K8) (Olumlu) “Paramedikler süperkahraman/kahraman gibidir, çünkü her türlü işi yapar.” (K58) (Olumsuz) “Paramedikler süperkahraman/kahraman gibidir, çünkü hayat kurtarı ve zor meslektir.” (K12) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Hızır	10	9	-	1	“Paramedikler teknikeri hızır gibidir, çünkü kurtarıcıdır.” (K31) (Olumlu) “Paramedikler hızır gibidir, çünkü en zor durumlarda zamanında yetişir, zor bir meslektir.” (K7) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Saat	5	4	-	1	“Paramedikler saat gibidir, çünkü her hareketi dakik, düzenli ve hayati önem taşır.” (K63) (Olumlu) “Paramedikler saat gibidir, çünkü hastaya müdahalede zamanla yarışır, zor meslektir.” (K9) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Işık	1	1	-	-	“Paramedikler ışık gibidir, çünkü hastaları

					aydınlatır.” (K13) (Olumlu)
Kuş	1	1	-	-	“Paramedikler kuş gibidir, çünkü sınır ve engel tanımaz, olayları hastaları koordine eder.” (K51) (Olumlu)
Güneş	3	3	-	-	“Paramedikler güneş gibidir, çünkü hastaları bilgileri ile aydınlatır.” (K86) (Olumlu)
Melek	17	16	-	1	“Paramedikler melek gibidir, çünkü hastanın hayatta kalması için müdahale eder.” (K22) (Olumlu) “Paramedikler melek gibidir, çünkü ölüm ile yaşam arasındaki ince çizgiyi yönetir dolayısıyla zor ve yorucu bir meslektir.” (K90) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Nehir	1	1	-	-	“Paramedikler nehir gibidir, çünkü hızlı ve heyecanlı akarak hasta için en yararlı olan kararı çabucak verirler.” (K19) (Olumlu)
Anne-Baba	2	2	-	-	“Paramedikler anne-baba gibidir, çünkü kişinin hep iyiliğini düşünür.” (K20) (Olumlu)
Hayat	3	-	1	2	“Paramedikler hayat gibidir, çünkü insanların iyiliği için yargılamadan yardım eder, insanlara yol gösterir, zor bir meslektir.” (K24) (Hem Olumlu Hem Olumsuz) “Paramedikler hayat gibidir, çünkü zor bir

					<i>meslektir.” (K122)</i> (Olumsuz)
Şimşek / Yıldırım	5	5	-	-	<i>“Paramedikler şimşek/yıldırım gibidir, çünkü hızlıdır ve hastaya en kısa sürede ulaşır.” (K34) (Olumlu)</i>
Beyaz Renk	1	1	-	-	<i>“Paramedikler beyaz renk gibidir, çünkü güven verir.” (K29) (Olumlu)</i>
Su	6	5	-	1	<i>“Paramedikler su gibidir, çünkü hayat kurtarır.” (K59) (Olumlu)</i> <i>“Paramedikler su gibidir, çünkü insanın temel ihtiyacı sudur. İnsan vücudunda fazla olması da olmaması da zarar verir. Paramediğin olmaması da, işini yanlış yapması da zarar verir” (K159)</i> (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Kontrol Paneli	1	1	-	-	<i>“Paramedikler kontrol paneli gibidir, çünkü koordine eder.” (K10) (Olumlu)</i>
Pusula	3	3	-	-	<i>“Paramedikler pusula gibidir, çünkü kaosun ortasında yön gösterir, rehberdir, liderlik yapar.” (K61) (Olumlu)</i>
Anahtar	1	1	-	-	<i>“Paramedikler anahtar gibidir, çünkü tedavilerle her kapıyı açarak hastaları iyileştirir.” (K41) (Olumlu)</i>

Zincir	6	5	-	1	“Paramedikler zincir gibidir, çünkü ekiple çalışır.” (K91) (Olumlu) “Paramedikler zincir gibidir, ekiple çünkü zor şartlar altında çalışır.” (K121) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Jet	3	3	-	-	“Paramedikler jet gibidir, çünkü sorunları çözmek için hız, hastaları kurtarmak için zaman önemlidir.” (K94) (Olumlu)
Çita/Puma	7	7	-	-	“Paramedikler çita/puma gibidir, çünkü trafikte hızlı hareket eder, hastaları hastaya ulaştırmak için zamanı iyi kullanır” (K65) (Olumlu)
Rüzgar	4	2	1	1	“Paramedikler rüzgar gibidir, çünkü her yerde hızlıdır.” (K53) (Olumlu) “Paramedikler rüzgar gibidir, çünkü zamanı yönetmesi zor olan bir meslektir.” (K81) (Olumsuz) “Paramedikler rüzgar gibidir, çünkü hızlı çalışır, zamanla yarışır, zor bir meslektir.” (K96) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)
Karınca	3	2	-	1	“Paramedikler karınca gibidir, çünkü ekip olarak çok çalışır.” (K71) (Olumlu) “Paramedikler karınca gibidir, çünkü çalışkandır, çok çalışırlar ve iş yükleri

					<i>fazladır.” (K118) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)</i>
Yarışçı	2	1	-	1	<i>“Paramedikler yarışçı gibidir, çünkü hayat kurtarmada zamanla yarışır.” (K69) (Hem Olumlu Hem Olumsuz)</i> <i>“Paramedikler yarışçı gibidir, çünkü her zaman hızlı olmalıdır.” (K148) (Olumlu)</i>
Arı	5	4	1	-	<i>“Paramedikler arı gibidir, çünkü ekip olarak hızlı, pratik ve çok çalışırlar.” (K73) (Olumlu)</i> <i>“Paramedikler arı gibidir, çünkü 7-24 çalışırlar, dinlenemezler.” (K74) (Olumsuz)</i>
Tren	1	1	-	-	<i>““Paramedikler tren gibidir, çünkü tren vagonları gibi birlikte hareket eder, ekip olarak hızlı çalışırlar.” (K83) (Olumlu)</i>
Altın	1	1	-	-	<i>“Paramedikler altın gibidir, çünkü çok değerlidir (K99) (Olumlu)</i>
Elmas	2	2	-	-	<i>“Paramedikler elmas gibidir, çünkü değerli ve önemli bir meslektir.” (K110) (Olumlu)</i>
Uçak	3	3	-	-	<i>“Paramedikler uçak gibidir, çünkü hızlıdır. Hayat kurtarmak için hızlı müdahale önemlidir.” (K101) (Olumlu)</i>
Para	1	1	-	-	<i>“Paramedikler para gibidir, çünkü toplumumuz için çok</i>

					<i>kıymetlidir.” (K113) (Olumlu)</i>
Aslan	1	1	-	-	<i>“Paramedikler aslan gibidir, çünkü hastane öncesinin kralı ve kurtarıcı lideridir.” (K117) (Olumlu)</i>
Yıldız	1	1	-	-	<i>“Paramedikler yıldız gibidir, çünkü hep parlar.” (K130) (Olumlu)</i>
Gökkuşağı	1	1	-	-	<i>“Paramedikler gökkuşağı gibidir, çünkü içerisinde bütün renkleri barındırır. İnsanları, olayları koordine ederek zor durumları yönetir, yardıma ihtiyacı olanlara yardım eder.” (K54) (Olumlu)</i>
34 Adet Metafor	160 kişi (%100)	140 kişi (%87,5)	6 kişi (%3,75)	14 kişi (%8,75)	

Çalışma bulguları incelendiğinde, paramedik adayları tarafından paramedik mesleği ile ilgili olarak toplam 34 adet geçerli metafor belirlenmiştir. Paramedik adayları tarafından üretilen metaforların (n=34) olumlu/olumsuz/hem olumsuz hem olumlu yönlerinin bulunduğu belirlenmiştir.

En çok üretilen metaforlardan süperkahraman/kahraman (%25), melek (%10,6) ve cankuratan (%6,9) ilk üçte yer almaktadır. İlk üçte yer alan metaforların genellikle olumlu anlamda kullanıldığı ve mesleğin hayat kurtarmada önemli olduğunu vurguladığı görülmektedir. Paramedik mesleğinin kutsallığı melek metaforu ile değerinin ise altın, elmas, yıldız metaforu, paramedik mesleğinde hızın çita/puma, rüzgar, jet vb. metaforlar simgelendiği görülmektedir.

Üretilen metaforlar ve açıklanan nedenlerden oluşturulan bulgular aşağıdaki gibidir:

- Paramedik adayları kendilerini çok çalışan hızlı bireyler olarak görmektedirler.
- Hastane öncesinde görevlendirildiklerini, zamanla yarıştıklarını belirtmektedirler.

-Güven veren, zor durumlarda insanlara yardım eden, her türlü zorlukla mücadele eden bireyler olduklarını düşünmektedirler.

-Zorlu koşullarda görev yaptıkları için değerli bir mesleğe sahip olduklarını düşünmektedirler.

1. sınıfa devam eden paramedik adayları ile 2. sınıfa devam eden paramedik adaylarının bakış açıları ve kurdukları metaforların çoğunlukla mesleğin olumlu yönüne vurgu yaptığı görülmektedir. Araştırmaya dahil olan paramedik adaylarının %87,5'i paramedik mesleği ile ilgili olumlu bir metafor yazmıştır. Bu metaforların çoğunluğu (süperkahraman/kahraman, melek, cankurtaran, hızır, çita/puma vb.) paramedik mesleğinin zor durumda olan bireylere yardım eden, şifa veren, hayat kurtaran, hızlı çalışan kutsal yönünü vurgulamaktadır. “Kuş, kontrol paneli, gökkuşağı” metaforları ile işleri koordine etme ve dengeyi sağlayarak başarıya yönü ifade edilmiştir.

Araştırmaya dahil olan paramedik adaylarının sadece %3,75'i olumsuz metafor üretmiştir. Olumsuz olarak çalışma koşullarının ağırlığını ve mesleğin zorluğunu vurgulayan metaforlar üretilmiştir. Görev tanımlarının belirsizliği, iş yükünü, çok çalışmayı vurgulayan metaforlarında olduğu tablo1 incelendiğinde görülmektedir.

Belirlenen metaforlar 7 ayrı kavramsal kategori altında toplanmıştır.

1.1. Kavramsal Kategoriler

Zaman Yönetimi Yönü İle Paramedik: Bu kategori 7 metafor (*hızır, saat, şimşek/yıldırım, çita/puma, rüzgar, yarışçı, uçak*) ile 36 paramedik adayı tarafından temsil edilmektedir (bkz. Tablo 3). Zaman yönetimi yönü ile paramedik kategorisinde katılımcı paramedik adayları tarafından oluşturulan ifade örnekleri aşağıda yer almaktadır.

“Paramedikler **hızır** gibidir, çünkü en zor durumlarda zamanında yetişir, zor bir meslektir.” (K7)

“Paramedikler **saat** gibidir, çünkü hastaya müdahalede zamanla yarışır, zor meslektir.” (K9)

“Paramedikler **şimşek/yıldırım** gibidir, çünkü hızlı hareket eder, çabuk ve zamanında müdahalede bulunur.” (K26)

“Paramedikler **çita/puma** gibidir, çünkü hızlı hareket eder, hasta müdahalesinde zaman yönetimi sağlar.” (K48)

“Paramedikler **rüzgar** gibidir, çünkü zamanı yönetmesi zor olan bir meslektir.” (K81)

“Paramedikler **yarışçı** gibidir, çünkü hayat kurtarmada zamanla yarışır.” (K69)

*“Paramedikler **uçak** gibidir, çünkü hayat kurtarmak için hızlı hareket eder.” (K80)*

Ekip Çalışması Yönü İle Paramedik: Bu kategori 5 metafor (*savaşçı, zincir, karınca, arı, tren*) ile 19 paramedik adayı tarafından temsil edilmektedir (bkz. Tablo 3). Ekip çalışması yönü ile paramedik kategorisinde katılımcı paramedik adayları tarafından oluşturulan ifade örnekleri aşağıda yer almaktadır.

*“Paramedikler **savaşçı** gibidir, çünkü zorluklarla birlikte mücadele eder, ekip olarak çalışır.” (K3)*

*“Paramedikler **zincir** gibidir, çünkü ekip olarak çalışır.” (K45)*

*“Paramedikler **karınca** gibidir, çünkü karıncalar büyük parçaları birlikte taşır paramediklerde hayat kurtarmak gibi zorlu süreçteki sorumlulukları ekip olarak sürdürür.” (K57)*

*“Paramedikler **arı** gibidir, çünkü arılar bal yapmak için birliktedir, paramedikler de hayat kurtarmak için birlikte ekip olarak hızlı ve çok çalışırlar.” (K72)*

*“Paramedikler **tren** gibidir, çünkü tren vagonları gibi birlikte hareket eder, ekip olarak hızlı çalışırlar.” (K83)*

Tanı ve Tedavi Yönü İle Paramedik: Bu kategori 4 metafor (*cankurtaran, ilaç/hap, süperkahraman/kahraman, su*) ile 61 paramedik adayı tarafından temsil edilmektedir (bkz. Tablo 3). Tanı ve tedavi yönü ile paramedik kategorisinde katılımcı paramedik adayları tarafından oluşturulan ifade örnekleri aşağıda yer almaktadır.

*“Paramedikler **cankurtaran** gibidir, çünkü ihtiyaç halinde hastaya müdahale eder.” (K1)*

*“Paramedikler **ilaç/hap** gibidir, çünkü ağrımız olduğunda hemen ilaç alırız ve aldığımız ilaç bizi nasıl iyi ederse paramedikte hasta olduğumuzda bizi iyileştirir.” (K2)*

*“Paramedikler **süperkahraman/kahraman** gibidir, çünkü zor zamanlarda ortaya çıkar ve gerekli müdahaleyi yapar.” (K5)*

*“Paramedikler **su** gibidir, çünkü su olmadan nasıl yaşanmaz ise paramedikler olmadan da hastane öncesinde müdahale yapılamaz.” (K30)*

Liderlik Yönü İle Paramedik: Bu kategori 4 metafor (*ışık, hayat, pusula, aslan*) ile 8 paramedik adayı tarafından temsil edilmektedir (bkz. Tablo 3). Liderlik yönü ile paramedik kategorisinde katılımcı paramedik adayları tarafından oluşturulan ifade örnekleri aşağıda yer almaktadır.

*“Paramedikler **ışık** gibidir, çünkü hastaları aydınlatır.” (K13)*

*“Paramedikler **hayat** gibidir, çünkü ne zaman ne ile karşılaşacağını bilinmez. Bu nedenle her süreci bir lider gibi yönetebilir.” (K25)*

*“Paramedikler **pusula** gibidir, çünkü hastanın iyileşmesi için lider olarak doğru yönü bulur.” (K35)*

*“Paramedikler **aslan** gibidir, çünkü hastane öncesinin kralı ve kurtarıcı lideridir.” (K117)*

Mesleki Farkındalık Bilinciyle Paramedik: Bu kategoriye 9 metafor (güneş, melek, anne-baba, beyaz renk, anahtar, altın, elmas, para, yıldız) ile 29 paramedik adayı tarafından temsil edilmektedir (bkz. Tablo 3). Mesleki farkındalık bilinciyle paramedik kategorisinde katılımcı paramedik adayları tarafından oluşturulan ifade örnekleri aşağıda yer almaktadır.

*“Paramedikler **güneş** gibidir, çünkü hastaları bilgileri ile aydınlatır ve kurtarır.” (K46)*

*“Paramedikler **melek** gibidir, çünkü yardıma ihtiyacı olanları korur.” (K37)*

*“Paramedikler **anne-baba** gibidir, çünkü zor durumda her daim yanındadır.” (K116)*

*“Paramedikler **beyaz renk** gibidir, çünkü güven verir.” (K29)*

*“Paramedikler **anahtar** gibidir, çünkü tedavilerle her kapıyı açarak hastaları iyileştirir.” (K41)*

*“Paramedikler **altın** gibidir, çünkü çok değerlidir (K99)*

*“Paramedikler **elmas** gibidir, çünkü her parçası önemli ve değerlidir.” (K147)*

*“Paramedikler **para** gibidir, çünkü toplumumuz için çok kıymetlidir.” (K113)*

*“Paramedikler **yıldız** gibidir, çünkü hep parlar.” (K130)*

Koordine Etme Yönüyle Paramedik: Bu kategori 3 metafor (kuş, kontrol paneli, gök kuşağı) ile 3 paramedik adayı tarafından temsil edilmektedir (bkz. Tablo 3). Koordine etme yönüyle paramedik kategorisinde katılımcı paramedik adayları tarafından oluşturulan ifade örnekleri aşağıda yer almaktadır.

*“Paramedikler **kuş** gibidir, çünkü sınır ve engel tanımaz, olayları hastaları koordine eder.” (K51)*

*“Paramedikler **kontrol paneli** gibidir, çünkü koordine eder.” (K10)*

*“Paramedikler **gökkuşağı** gibidir, çünkü içerisinde bütün renkleri barındırır. İnsanları, olayları koordine ederek zor durumları yönetir, yardıma ihtiyacı olanlara yardım eder.” (K54)*

Problem Çözme-Hızlı Düşünme-Karar Verme Yönüyle Paramedik: Bu kategori 2 metafor (*nehir, jet*) ile 4 paramedik adayı tarafından temsil edilmektedir (bkz. Tablo 3). Problem Çözme-Hızlı Düşünme-Karar Verme yönüyle paramedik kategorisinde katılımcı paramedik adayları tarafından oluşturulan ifade örnekleri aşağıda yer almaktadır.

*“Paramedikler **nehir** gibidir, çünkü hızlı ve heyecanlı akarak hasta için en yararlı olan kararı çabucak verirler.” (K19)*

*“Paramedikler **jet** gibidir, çünkü karar vermede hız ve zaman önemlidir.” (K47)*

Paramedik mesleğini tanımlamada tercih edilen metaforlar ve metaforların dahil olduğu kategoriler Tablo 3’de yer almaktadır

Tablo 3. Metaforların Kategorilere Göre Dağılımları

Zihinsel imge/Metafor	Kategori	Frekans (f %)	Metafor Sayısı (n %)
Hızır (10), Saat (5), Şimşek/Yıldırım (5), Çita/Puma (7), Rüzgar (4), Yarışçı (2), Uçak (3)	Zaman Yönetimi Yönü İle Paramedik	36 (22,5)	7(20,6)
Savaşçı (4), Zincir (6), Karınca (3), Arı (5), Tren (1)	Ekip Çalışması Yönü İle Paramedik	19 (11,9)	5(14,7)
Cankurtaran (11), İlaç/Hap (4), Süperkahraman/Kahraman (40), Su (6)	Tanı Tedavi Yönü İle Paramedik	61(38,1)	4(11,7)
Işık (1), Hayat (3), Pusula (3), Aslan (1)	Liderlik Yönü İle Paramedik	8 (5,0)	4(11,7)
Güneş (3), Melek (17), Anne/Baba (2), Beyaz Renk (1), Anahtar (1), Altın (1), Elmas (2), Para (1), Yıldız (1)	Mesleki Farkındalık Yönü İle Paramedik	29 (18,1)	9(26,5)
Kuş (1), Kontrol Paneli (1), Gökkuşağı (1)	Koordine Etme Yönü İle Paramedik	3 (1,9)	3(8,9)
Nehir (1), Jet (3),	Problem Çözme - Hızlı Düşünme - Karar Verme Yönü İle Paramedik	4 (2,5)	2(5,9)

TOPLAM	7	160	34	(
		(%100)	%100)	

Paramedik adayları tarafından üretilen metaforlar yedi kavramsal kategori altında toplanmıştır (Tablo 3). Metaforlar ağırlıklı olarak tanı ve tedavi, ekip çalışması, zaman yönetimi ve mesleki farkındalık kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Buna karşılık problem çözme-hızlı düşünme-karar verme ile koordine etme kategorilerinde daha az sayıda metafor üretilmiştir. Bu durum paramedik adaylarının paramedik olmayı öncelikle yaşam kurtarma, hızlı müdahale ve profesyonel sorumluluk bağlamında anlamlandırdıklarını göstermektedir. Özellikle "süper kahraman", "cankurtaran", "melek" ve "hızır" metaforları paramedik adaylarının paramedik olmayı yaşam kurtarma ve yardım etme odaklı bir meslek olarak algıladıklarını göstermektedir. Bunun yanında hız, zaman yönetimi ve ekip çalışmasına ilişkin metaforların sıklıkla kullanılması, paramedik adaylarının hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin dinamik yapısına ilişkin farkındalık geliştirdiklerini düşündürmektedir. Buna karşın karar verme ve problem çözme boyutuna ilişkin metaforların daha sınırlı sayıda olması dikkat çekmektedir.

3. TARTIŞMA

Çalışma, paramedik adaylarının mesleklerine yönelik sahip olduğu zihinsel imgeleri/algıları metafor tekniği ile belirlemek, paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin oluşturdukları metaforlar, metaforların ortak özelliklerini gruplandırmak ve bu algıların kavramsal kategorilerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular, paramedik adaylarının mesleklerini büyük ölçüde olumlu kavramlar üzerinden tanımladıklarını ve mesleğin temel değerlerini içselleştirdiklerini göstermektedir. Üretilen metaforlar incelendiğinde paramedik adaylarının paramedik mesleğini yalnızca teknik bilgi ve beceri gerektiren bir sağlık mesleği olarak değil, aynı zamanda yaşam kurtarma, yardım etme, sorumluluk alma ve hızlı karar verme gibi insani ve profesyonel özelliklerle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Araştırmada en yoğun metafor üretiminin “Mesleki Farkındalık Yönü İle Paramedik”, “Zaman Yönetimi Yönü İle Paramedik”, “Ekip Çalışması Yönü İle Paramedik” ve “Tanı ve Tedavi Yönü İle Paramedik” kategorilerinde gerçekleşmesi dikkat çekicidir. Bu durum, paramedik adaylarının paramedik mesleğini öncelikle acil müdahale, hızlı değerlendirme ve yaşam kurtarma süreçleriyle özdeşleştirdiklerini göstermektedir. Paramedik adaylarının paramedik olmayı yaşam kurtarma ve profesyonel sorumluluğu ifade eden metaforlar ile açıklamaları, profesyonel kimlik gelişiminin erken eğitim dönemlerinde şekillendiğinin göstergesi olarak düşündürmektedir. Benzer şekilde sağlık öğrencilerinde yapılan

metafor çalışmalarında da mesleklerin yardım etme ve bakım verme temaları etrafında anlamlandırıldığı bildirilmektedir (Hill ve Eaton, 2023; İçigen ve Sönmez, 2024). Hill ve Eaton (2023)'e göre de paramedik kimliği yalnızca klinik beceriler ile değil, aidiyet, mesleki özerklik, ekip içindeki rol ve profesyonel değerlerle şekillenmektedir. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmada hemşirelik adaylarının mesleklerini “rehber”, “koruyucu”, “yardım eden” gibi metaforlarla tanımlamaları ile metaforların mesleki kimliğin anlaşılmasında güçlü araçlar olduğu gösterilmiştir (İçigen ve Sönmez, 2024).

Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde zamanın kritik öneme sahip olması, paramedik adaylarının mesleğe ilişkin algılarında da belirgin şekilde yer bulmuştur. Özellikle “hızır”, “saat”, “şimşek”, “rüzgâr”, “çita”, “yarışçı” ve “uçak” gibi metaforlar, paramedik adaylarının paramediği zamana karşı yarışan bir sağlık profesyoneli olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, acil sağlık hizmetlerinde zaman yönetiminin hasta sonuçları üzerindeki belirleyici rolünü vurgulayan çalışmalarla uyumludur (Ghiasvand vd., 2017; Goudarzian vd., 2017; Ebrahimi vd., 2014). Ayrıca zaman baskısının sürekliliği verimliliği azaltarak, iş doyumunda azalma, tükenmişlik gibi sonuçlar da doğurabilir. Dalkıran tarafından 2014 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre zaman yönetiminin sağlık profesyonellerinin iş verimliliği üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, hasta/yaralıları için hayat kurtaran müdahalelerde bulunacak paramedik adaylarının meslekte zaman yönetme biçimleri hastanın iyileşme sürecinde etkilidir.

Çalışmamızda ekip koordinasyonuna ilişkin metaforların ortaya çıkması, acil sağlık hizmetlerinin doğasında bulunan disiplinlerarası iş birliği gereksinimi ile açıklanabilir. Conte vd. (2022)'e göre de hastane öncesinde gerçekleştirilen ambulansla bakım eğitiminin paramedik adaylarının ekip çalışması, iletişim ve mesleki rol farkındalığını geliştirmektedir.

Mesleki farkındalık bilinci ile paramedik kategorisinde üretilen metaforlar paramedik adaylarının mesleğin etik, sosyal ve profesyonel boyutlarına ilişkin bilinç geliştirdiklerini göstermektedir. Mesleki farkındalık sahip olunan mesleğin davranış biçimi, etiği, fikir yapısını bilmek anlamına gelmektedir. Meslek algısının yalnızca teknik yeterlilik ile ilişkili olmadığı, aynı zamanda mesleki kimlik gelişiminden de etkilendiği bilinmektedir. Sağlık profesyonellerinde güçlü bir mesleki kimlik gelişiminin iş doyumunu, ekip çalışması ve mesleki bağlılık üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu bildirilmektedir (Kaplan, 2016; Moroğlu, 2007). Bu nedenle hasta/yaralıları için hayat kurtaran müdahaleler de bulunacak paramedik adaylarının mesleğin fikir yapısını, etiğini, meslek beklentilerine karşı kendi düşünce ve duygularını içselleştirmesi gerekir. Bu açıdan değerlendirildiğinde paramedik adaylarının mesleklerini anlamlı, değerli ve toplumsal açıdan önemli bir rol olarak görmeleri gelecekteki mesleki uyum süreçleri açısından olumlu bir

gösterge olarak değerlendirilebilir. Hill (2024)'e göre de paramedik kimliği; ambulans ve bakım kültürü, aidiyet hissi, eğitim süreci, uyum sağlayabilme ve mesleki etik etrafında oluşmaktadır. Çalışmamızda belirlenen mesleki farkındalık bilinci ile paramedik kategorisi de, Hill'in tanımladığı aidiyet ve profesyonel kimlik oluşumu boyutlarıyla benzerlik göstermektedir. Braithwaite ve Barcinas (2026)'a göre de paramedikler kendilerini öncelikle “hasta bakımından sorumlu profesyoneller” olarak ifade ederler. Bununla beraber paramedik kimliğinin gelişiminde rol belirsizliği ve farklı sağlık profesyonelleriyle ilişkilerinde etkili olduğunu belirtirler (Braithwaite ve Barcinas, 2026).

Çalışmada en sık kullanılan metaforların “süper kahraman/kahraman”, “melek” ve “cankurtaran” olması, paramedik adaylarının paramedik olmayı insan yaşamına doğrudan dokunan ve yüksek sorumluluk gerektiren bir meslek olarak algıladıklarını göstermektedir. Aynı zamanda mesleğin toplumsal yarar ve yardım etme boyutunun paramedik adayları tarafından güçlü biçimde içselleştirildiğini düşündürmektedir. Benzer şekilde sağlık alanında yürütülen çalışmalarda da öğrencilerin ve sağlık çalışanlarının mesleklerini yardım etme, koruma ve yaşam kurtarma kavramlarıyla ilişkilendirdikleri bildirilmiştir (Arcak ve Kasımoğlu, 2006; Yılmaz vd., 2014; Tunç vd., 2010). Bu sonuç, paramedik adaylarının mesleki motivasyonlarının ve mesleğe yönelik olumlu tutumlarının yüksek olduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte bazı metaforlar mesleğin zorlu yönlerine de işaret etmektedir. Özellikle yoğun iş temposu, yüksek sorumluluk, stresli çalışma koşulları ve sürekli dikkat gereksinimiyle ilişkili metaforlar paramedik adaylarının mesleğin güçlüklerinin de farkında olduklarını göstermektedir. Braithwaite ve Barcinas (2026), paramediklerin rol çatışmaları, değişken saygınlık algısı, kontrol kaybı hissi, iş yükü kaynaklı stres yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu durum, paramedik adaylarının meslek algılarının yalnızca olumlu bir bakış açısından oluşmadığını, aynı zamanda mesleğin gerçek çalışma koşullarına ilişkin farkındalık geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Literatürde sağlık öğrencilerinin meslek algılarının eğitim süreci ilerledikçe daha gerçekçi hale geldiği belirtilmektedir (Johnston ve Bilton, 2020; Kassab vd., 2021).

Araştırmada en az metafor üretilen kategorilerin “Problem Çözme - Hızlı Düşünme - Karar Verme Yönü İle Paramedik” ve “Koordine Etme Yönüyle Paramedik” kategorileri olduğu belirlenmiştir. Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri düşünüldüğünde, problem çözme, kritik düşünme, hızlı karar verme ve ekip koordinasyonu temel mesleki yeterlilikler arasında yer almaktadır. Bu nedenle eğitim programlarında vaka temelli öğrenme uygulamalarının artırılması, simülasyon eğitimlerine daha fazla yer verilmesi ve öğrencilerin ekip liderliği becerilerini geliştirecek uygulamalı eğitimlerin desteklenmesi önerilebilir.

Çalışma “meslek algısı” üzerine yapılmış bir araştırma olup sadece paramedik adayları ile sürdürülmüştür. Çalışmada paramedik adaylarının mesleğe ilişkin metafor algıları belirlenmiştir. Meslek adaylarının kendi mesleklerini açıklarken tercih ettikleri metaforların kullanılma nedenleri de ortaya çıkarılmıştır.

SONUÇ

Paramedik adaylarının mesleklerine ilişkin algılarının genel olarak olumlu olduğu ve mesleği yaşam kurtarma, yardım etme, zaman yönetimi ve profesyonel sorumluluk kavramları ile ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte kritik düşünme, karar verme ve koordinasyon becerilerine yönelik farkındalığın artırılması amacıyla eğitim programlarında uygulama ağırlıklı öğrenme yöntemlerine daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Gelecekte farklı üniversitelerde ve daha geniş gruplar ile yürütülecek çalışmaların paramedik öğrencilerinin meslek algılarının daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmanın tek bir yükseköğretim kurumunda öğrenim gören paramedik adayları ile yürütülmüş olması çalışmanın sınırlılığı olup, ilgili kurumdaki paramedik adaylarının genel durumunun derinlemesine incelenmesini kapsamaktadır. Ayrıca, metafor analizinin çalışmaya dahil olan paramedik adaylarının öznel algılarından oluşması, elde edilen verilerin bireysel deneyim ve ifade farklılıklarından etkilenebilmesi çalışmanın diğer kısıtlılığı olarak değerlendirilmektedir. Verilerin belirli bir zaman aralığında toplanmış olması, meslek algılarındaki olası değişimleri yansıtmamaktadır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Bu çalışma kapsamında sağladıkları desteklerden dolayı TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projelerini Destekleme Programı'na, Yozgat Bozok Üniversitesi Rektörlüğü'ne ve araştırmaya katılan tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

Finansal Destek

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projelerini Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir.

Yazar Katkıları

Fikir/kavram: BE, ND; Tasarım: BE, ND; Danışmanlık: BE; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: BE, ND; Analiz ve/veya Yorum: BE; Kaynak tarama: BE, ND Makalenin Yazımı: BE; Eleştirel inceleme: BE.

Kongre/Sempozyum Sunumu

Bu çalışma, XIII. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi'nde (Ankara, 1–3 Mart 2026) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Arcak, R, Kasımoğlu, E. (2006). Diyarbakır Merkezdeki Hastane Ve Sağlık Ocaklarında Çalışan Hemşirelerin Sağlık Hizmetlerindeki Rolü ve İş Memnuniyetleri. Dicle Tıp Dergisi, 33(1), 23-30.
- Aydın, İ.S, Pehlivan, A. (2010). Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretmen ve Öğrenci Kavramlarına İlişkin Kullandıkları Metaforlar. Turkish Studies, 5(3), 818-842.
- Ayla, T. (2019). Paramedik Eğitimi Koordinasyon Kurulu Ve Paramedik Eğitim Sempozyumu Sonuç Raporu. Hastane Öncesi Tıp Dergisi, 4(2),111-117.
- Balcı, A. (1999). Metaphorical Images Of School: School Perceptions Of Students, Teachers And Schools. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri. Ankara.
- Balcı, T. (2020). Dünyada ve Türkiye’de Paramedik Mesleğinin Gelişimi. Journal of ADEM, 1(1), 37-43.
- Braithwaite, S, Barcinas, S. (2026). Paramedic Professional Identity: A Qualitative Case Study Using A Role Theory Lens. Paramedicine, 23(1), 17-29.
- Cerit, Y. (2008). Öğrenci, Öğretmen Ve Yöneticilerin Müdür Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Görüşleri. Eğitim ve Bilim, 33(147), 3-13.
- Conte, H, Wihlborg, J, Lindström, V. (2022). Developing New Possibilities For Interprofessional Learning- Students’ Experience Of Learning Together İn The Ambulance Service. BMC Medical Education, 22(192), 2-9.

Çelikli, S. (2016). Kuruluştan Bugüne Paramedik Eğitiminde Standardizasyon Çabaları ve Kırılma Noktaları. Hastane Öncesi Tıp Dergisi, 1(2), 39-54.

Dalkıran, E. (2014). Zaman Yönetiminin Hemşirelerin İş Verimine Etkisi (İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi örneği). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Döş, İ. (2010). Aday Öğretmenlerin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(3), 607-629.

Ebrahimi, H, Hosseinzadeh, R, Tefreshi, M,Z, Hosseinzadeh, S. (2014). Time Management Behaviors Of Head Nurses And Staff Nurses Employed In Tehran Social Security Hospitals, Iran In 2011. Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research, 19(2), 193-198.

Ekşi, A. (2016). Kitlemel Olaylarda Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri Yönetimi. Kitapana Yayınları. İzmir.

Ghiasvand, A,M, Naderi, M, Tafreshi, M,Z, Ahmadi, F, Hosseini, M. (2017). Relationship Between Time Management Skills And Anxiety And Academic Motivation Of Nursing Students In Tehran. Electronic Physician, 9(1), 3678-3684.

Gibson, C,B, Zellmer-Bruhn, M,E. (2001). Metaphors And Meaning: An International Analysis Of The Concept Of Teamwork. Administrative Science Quarterly, 46, 274-303.

Goudarzian, A,H, Ranjbar, M, Babaei Hatkehlouei, M, Heidari Gorji, A. (2017). Assessment Of Time Management In Iranian Critical Care Nurses: Predictive Factors. Journal of Critical Care Nursing, 10(2), 1-5.

Göllüce, A, Avan, H, Karsu, F. (2017). Öğrenci Gözüyle Paramedik Mesleği. Hastane Öncesi Tıp Dergisi, 2(1), 1-9.

Güngör, S, Borazan, N. (2021). Yaşlı Bakım ve Paramedik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına Yönelik Tutumları. Yaşlı sorunları araştırma dergisi, 14(1), 19-26.

Güven, B, Güven, S. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Metafor Oluşturma Becerilerine İlişkin Nicel Bir İnceleme. Kastamonu Eğitim Dergisi, 17(2), 503- 512.

Hill, L, Eaton, G. (2023). Exploring Paramedic Professional Identity. British Paramedic Journal, 8(3), 42-51.

Hill, L. (2024). Paramedic Professional Identity: A Realist Exploration. University of East Anglia.

Johnston, T, Bilton, N. (2020). Investigating Paramedic Student Professional Identity. Australasian Journal of Paramedicine, 17, 1-8.

- Kaplan, M. (2016). Kültür ve Dil. Dergâh Yayınları. İstanbul.
- Kassab, S, Hassan, N, Abu-Hijleh, M. (2021). Impact Of Early Clinical Exposure On The Professional Development And Perception Of The Medical Students. Medical Science Educator, 31(2), 559–566.
- Keklik, B, Özgüneş, Ö. (2022). Ambulans Personeli Acil Tıp Teknisyenleri (Att) Ve Paramediklerin Ekip Çalışması Tutumları Üzerine Bir Araştırma. Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 8(2), 311- 330.
- Lakoff, G, Johnson, M. (1980). Metaphors We Live By. University of Chicago Press. Chicago.
- Mayring, P. (2011). Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş (Çev: Gümüş, A, Durgun, M,S). 1. Baskı. Bilgesu Yayınları. Ankara.
- Miles, M,B, Huberman, A,M. (1994). Quantative Data Analysis. Sage Publication. London.
- Moroğlu, D. (2007). Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesinde Görev Yapan Sağlık Çalışanlarının Ekip Çalışmasına İlişkin Görevlerinin Belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Sivas.
- Patton, M,Q. (2014). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri (Çev: Bütün, M, Demir, S,B) Pegem Yayınları. Ankara.
- Pozner, C,N, Zane, R, Nelson, S,J, Levine, M. (2004). International EMS Systems: The United States: Past, Present, And Future. Resuscitation, 60(3), 239–244.
- Rızvanoğlu, K. (2007). Grafik Kullanıcı Ara Yüzlerinde Metaforların Kültürlerarası Kavranışı (Fransa ve Türkiye’de Bir E-Öğrenim Sitesi Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Çalışma). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2), 281-326.
- Sargut, A,S. (1994). Kültürlerarası Farklılaşma ve Yönetim. Verso Yayınları. Ankara.
- Tunç, G, Akansel, N, Özdemir, A. (2010). Hemşirelik Ve Sağlık Memurluğu Öğrencilerinin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi, 3(1), 24-31.
- Tuygar, F,Ş. (2016). Paramedik Programı Öğrencilerinin Yaz Stajı Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi,6(2), 92-100.

Ünlüoğlu, İ, Ekşi, A, Anık, N. (2002). Yeni Bir Sağlık Meslek Grubu; Paramedikler. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 11(4), 308.

Yıldırım, A, Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınları. Ankara.

Yıldırım, D, Sarı, E, Gündüz, S, Yolcu, S. (2014). Paramedik Eğitiminin Dünü ve Bugünü. Smyrna Tıp Dergisi, 3(1), 51-53.

Yılmaz, F. T., Şen, H. T. ve Demirkaya, F. (2014). Hemşirelerin ve ebelerin mesleklerini algılama biçimleri ve gelecekte beklenenleri. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 3(1): 130-139